

- © Traducerea și permisiunea pentru republicare au fost oferite de către Curtea Constituțională a Republicii Moldova în scopul includerii sale în baza de date HUDOC a Curții.
- © The present text and the authorisation to republish it were granted by the Constitutional Court of the Republic of Moldova for the purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.
- © La traduction et l'autorisation de republier ont été accordées sous l'autorité de la Cour Constitutionnelle de la République de Moldova à son inclusion dans la base de données HUDOC de la Cour.

***Ndayegamiye-Mporamazina v. Elveția* - [16874/12](#)**

Hotărârea din 5.2.2019 [Secția a III-a]

Articolul 6

Proceduri civile

Articolul 6-1

Accesul la un tribunal

Imunitatea de jurisdicție a unui stat străin într-o litigiu de muncă, prin interpretarea strictă a noțiunilor de renunțare și de reședință: *nicio încălcare*

În fapt – Reclamanta, cetățean al statului Burundi, a fost angajată în 1995 de către Misiunea Permanentă a Republicii Burundi la Națiunile Unite din Geneva, în calitate de secretar administrativ, în baza procedurii de „recrutare locală”. La acea dată, reclamanta locuia lângă Geneva, însă pe teritoriul Franței. O clauză contractuală prevedea competența tribunalelor locale, în măsura în care acest lucru este permis de „cutumele diplomatice obișnuite”.

În 2007, reclamanta a introdus o acțiune în fața tribunalelor elvețiene cu privire la concedierea ei injustă. Statul Burundi a invocat imunitatea de jurisdicție. Totuși, tribunalul de primă instanță a examinat cazul, considerând că clauza menționată mai sus demonstra intenția comună a părților de a opta pentru competența jurisdicțională elvețiană. În schimb, tribunalele de nivel superior au recunoscut imunitatea de jurisdicție a statului Burundi: Curtea Federală a constatat că rezerva referitoare la „cutumele diplomatice” împiedica considerarea clauzei în discuție drept o renunțare anticipată la imunitatea de jurisdicție; pe de altă parte, cetățenia și locul de reședință ale reclamantei excludeau competența specială a statului în care se desfășoară munca în litigiile privind contractele de muncă.

În drept – Curtea a făcut trimitere la [Convenția Națiunilor Unite cu privire la imunitățile de jurisdicție ale statelor și ale bunurilor acestora](#) (UNCJIS – care nu este încă în vigoare), care, în esență, repetă cutumele, precum și la comentariile [Comisiei de drept internațional](#) privind proiectele de articole care au precedat UNCJIS.

(a) *Cu privire la refuzul de a analiza dacă statul Burundi a renunțat în mod anticipat la imunitatea sa de jurisdicție* – Din articolul 7 § 1 lit. b) UNCJIS rezultă că dreptul internațional îi permite unui stat, în special prin intermediul clauzelor contractuale, să renunțe la imunitatea de jurisdicție cutumiară de care beneficiază în fața tribunalelor unui alt stat, sub condiția existenței unui consimțământ expres. Cu alte cuvinte, așa cum a explicat Comisia de drept internațional, un asemenea consimțământ nu poate fi prezumat: el trebuie să fie clar și lipsit de echivoc.

Totuși, clauza relevantă din contractul de muncă al reclamantei a fost interpretată foarte diferit de cele trei grade de jurisdicție care au examinat-o. Prin urmare, nu se poate afirma că această clauză contractuală exprimă în mod clar și neechivoc consimțământul Republicii Burundi de a renunța la imunitatea sa de jurisdicție. Mai mult, Curtea nu a observat nimic arbitrar în interpretarea Curții Federale potrivit căreia trebuie să se

considere că rezerva privind „cutumele diplomatice” prevăzută de clauza în discuție include imunitatea de jurisdicție.

(b) *Cu privire la refuzul de a exclude imunitatea de jurisdicție în cazul legăturilor angajaților cu Elveția* – Cu privire la litigiile referitoare la contractele de muncă încheiate între o ambasadă sau misiunile permanente și personalul auxiliar al acestora, Curtea a protejat întotdeauna atât cetățenii statului forului, cât și cetățenii străini care locuiau acolo (vezi *Sabeh El Leil v. Franța* [MC], [34869/05](#), 29 iunie 2011, [Nota informativă 142](#); *Cudak v. Lituania* [MC], [15869/02](#), 23 martie 2010, [Nota informativă 128](#); *Fogarty v. Regatul Unit* [MC], [37112/97](#), 21 noiembrie 2001, [Nota informativă 36](#); *Naku v. Lituania și Suedia*, [26126/07](#), 8 noiembrie 2016, [Nota informativă 201](#); *Wallihauser v. Austria*, [156/04](#), 17 iulie 2012, [Nota informativă 154](#)).

Această jurisprudență constantă este în rând cu practica internațională, așa cum a fost codificată aceasta în UNCJIS: în principiu, un stat nu se poate baza pe imunitatea de jurisdicție în cadrul unui litigiu referitor la un contract de muncă executat pe teritoriul statului forului. Totuși, excepțiile de la acest principiu includ cazurile în care „angajatul este cetățean al statului angajator la data la care este intentată acțiunea, cu excepția cazului în care are reședința permanentă în statul forului” (articolul 11 § 2 litera (e)). Mai mult, în termenii Comisiei de drept internațional, în cazul în care angajatul are cetățenia statului angajator, acesta poate face apel la tribunalele lui.

În prezenta cauză, atunci când reclamanta – care are cetățenia statului angajator – a înaintat acțiunea, ea nu-și avea reședința în Elveția, nici în sensul dreptului internațional public, nici în sensul dreptului național.

De fapt, atunci când a înaintat acțiunea, reclamanta locuia împreună cu soțul și copiii ei pe teritoriul Franței. Nici faptul că muncea în Elveția, nici existența unei presupuse practici administrative franco-elvețiene în domeniul relevant nu i-a permis Curții să pună la îndoială concluziile tribunalelor elvețiene potrivit cărora criteriul reședinței în statul forului nu era îndeplinit în mod obiectiv. Este irelevant faptul că reclamanta s-a stabilit ulterior în Elveția.

Aceste constatări sunt suficiente pentru a justifica refuzul excluderii imunității de jurisdicție (pentru că dispozițiile relevante ale UNCJIS sunt alternative, nu este necesar să se țină cont de natura sarcinilor exercitate de reclamant).

(c) *Cu privire la presupusa lipsă de acces la justiție în altă parte decât în Elveția* – Cu privire la dubiile reclamantei referitoare la accesul la un tribunal independent și imparțial în Burundi, Curtea a reiterat faptul că compatibilitatea imunității de jurisdicție cu articolul 6 § 1 din Convenție nu depinde de disponibilitatea unor alternative rezonabile pentru soluționarea litigiului (vezi *Stichting Mothers of Srebrenica și alții v. Olanda* (dec.), [65542/12](#), 11 iunie 2013, [Nota informativă 164](#)).

Mai mult, reclamanta are la dispoziție remedii alternative. În primul rând, reclamanta a inițiat, aparent, în trecut, un proces în materie de dreptul muncii în fața autorităților din Burundi, care a fost soluționat cu succes. În al doilea rând, în timpul desfășurării procedurilor din Elveția, statul Burundi i-a oferit reclamantei asigurări că cererea depusă la un tribunal elvețian va fi recunoscută de tribunalele din Burundi ca o încetare a termenului de prescripție.

În concluzie, tribunalele elvețiene nu s-au îndepărtat de la principiile general recunoscute ale dreptului internațional privind imunitatea statelor, iar restricția privind dreptul de acces la un tribunal nu putea fi considerată disproporționată.

Concluzie: nicio încălcare (unanimitate).